

nieuwe boeken, verslagen e.d.

Elseviers Zeevogelgids

De bewerkers van deze Engelse gids van zeevogels in de hele wereld schrijven al in hun voorwoord: 'ofschoon iedereen altijd meer wil hebben dan het gebodene kan deze gids als enige recentelijke gids van zeevogels van de gehele wereld voor een zeevaardend volk als het onze van grote betekenis zijn'. En zo is het ook, al zijn er dan bijvoorbeeld niet de zeeduikers in opgenomen en al zouden wij er meer gegevens, zoals de geluiden, van de diverse soorten in hebben willen vinden. De bewerkers hebben wel de gelegenheid te baat genomen om de Nederlandse en Belgische statusgegevens in deze gids te vermelden, wat opmerkingen te geven over de 280 verspreidingskaartjes die van elk soort zijn toegevoegd (pagina 268/297) en iets te vertellen over het waarnemen van zeevogels in de Benelux-landen met daarbij de afdruk van een uurtotaalkaart zoals die gebruikt wordt door de Club van Zeetrekwaarnemers (CVZ). Weliswaar is elke soort in het kort beschreven, nadat eerst een korte beschrijving van de familie is gegeven, maar de gids is ook geïllustreerd met ruim 1200 afbeeldingen.

Willen wij van een bepaalde soort meer weten, dan dienen wij daarvoor andere werken te raadplegen. Het is jammer dat de waarneming van een Ross' Meeuw tussen 6 juni en 15 juli 1958 op Vlieland per abuis weggevalen is (pagina 141) terwijl de snavelafbeeldingen boven het onderschrift op pagina 178 ontbreken!

Aan de vertaling en de bewerking is blijkbaar veel zorg besteed en de Nederlandse namen kunnen als richtgevend worden beschouwd. In de Nederlandse vogelnamen-wirwar van niet in Europa voorkomende vogelsoorten. Voor zeelieden, zeereizigers en diegenen die eens een vakantie-cruise maken is het nu eenvoudiger geworden om waargenomen zeevogels langs een afwisselende route te determineren.

Voorheen was dat vrijwel onmogelijk en daarom zal deze gids in de toekomst ongetwijfeld in menige stuurhut te vinden zijn.

Voor de Nederlandse gebruiker van deze gids zal het opvallend zijn dat de statusgegevens van in Nederland voorkomende zeevogels aanzienlijk verschillen van dat wat hierover in de 'Avifauna van Nederland' wordt opgegeven. Het intensieve zeevogeltrek-waarnemen van de laatste jaren bracht namelijk veel nieuws aan het licht.

Hermann Heinzel & Gerald Tuck: Elseviers Zeevogelgids. 310 pag., 780 kleurenafbeeldingen, ruim 420 zwart-wit afbeeldingen, 280 verspreidingskaartjes. Vertaling en bewerking: Jaap Taapken en Henk J. Lichtenbeld (1980). Originele titel: A field guide to the seabirds. Uitg. Elsevier, Amsterdam/Brussel. Prijs f 39,50.

Zie voor aanvullende Belgische gegevens 'Zeevogels, huidige status in België' door Patrick Lust & Guido Rappé in 'Sientor' 16(1): 30-37.

Population Ecology of Raptors

In dit boek worden zo'n kleine 150 stootvogels genoemd dat over alle aspecten gaat van populatie-regulatie, hun sociaal gedrag, dispersie, aantallen, trekbewegingen, broeden en mortaliteit. De auteur verdiept zich verder in de effecten van de pesticiden en andere schadelijke stoffen, maar ook in het wetenschappelijk beheer en hun bescherming. Ook het kweken in gevangenschap van stootvogels is een onderwerp waar nader op ingegaan wordt. Meer dan 30 verschillende stootvogelsoorten hebben in gevangenschap gebroed, sommige soorten in zulke aantallen die groot genoeg zouden zijn voor een uitzettings-programma. Maar er zijn nog veel gegevens nodig wil het kweken van stootvogels een optimaal succes zijn, ofschoon dat bij de bescherming ongetwijfeld een grotere rol gaat spelen, terwijl het een kans biedt voor soorten die met uitsterven bedreigd worden. Het boek is voorzien van vele indrukwekkende zwart-wit foto's en fijne pentekeningen. Ruim 25 bladzijden worden aan litteratuur-opgaven besteed en 57 pagina's aan 68 tafels. En ofschoon er al heel wat boeken over stootvogels zijn verschenen brengt dit wat nieuws en wat anders. Door de tekst zo simpel mogelijk te houden heeft dr. Ian Newton getracht het boek niet alleen voor de beroeps onderzoeker te schrijven. Vooral in de laatste 10-15 jaar is er over de gehele wereld een enorm onderzoek bij stootvogels op gang gekomen. De drastische achteruitgang die men zich realiseerde is daar wel in de eerste plaats de oorzaak van geweest. Elk hoofdstuk bevat aan het eind een samenvatting van de behandelde stof.

Ian Newton: Population Ecology of Raptors. 399 pag., vele pentekeningen, 32 pagina's met zwart-wit foto's (1979). Uitg. T. & A.D. Poyser Limited, Berkhamsted. Prijs £ 10,80.

Tabel voor braakballenonderzoek

Op basis van een reeks artikelen gepubliceerd in het tijdschrift van de Belgische Nationale Vereniging der Leraren in de Biologie door Eric van der Straeten. Naast een praktische handleiding bij het braakballenonderzoek, bevat deze tabel een determineersleutel, gebaseerd op nieuwe determinatiekenmerken na het verschijnen van de publicatie over het determineren van schedelresten van zoogdieren in braakballen van uilen door pater A.M. Husson in 1962. Intussen vond immers veel schedelonderzoek plaats bij de Europese kleine zoogdieren. Ook werd een sleutel opgenomen voor determinatie op uitwendige kenmerken. Ideaal bruikbaar bij onderzoek met 'live-traps' of klemmen. De tabellen worden gevolgd door een korte bespreking van elk dier. Het wordt als een goede aanvul-

ling beschouwd op de 'Handleiding ten behoeve van het inventariseren van landzoogdieren in de Benelux' van B. Hoekstra, E. Van der Straeten en Vincent van Laar (1977) dat als Wetenschappelijke Mededeling van de KNNV nr. 119 verscheen.

Enkele soorten die normaal niet in braakballen voorkomen werden niettemin in de tabel opgenomen. Onderkaken van veld- en aardmuis waren tot nu toe moeilijk met zekerheid te onderscheiden. Hiervoor wordt nu een duidelijk onderscheid aangegeven.

Voor diegenen, die aan braakballenanalyse willen doen of er meer van willen weten een bepaald nuttig boekje.

E. Van der Straeten: Tabel voor Braakballenonderzoek 57 pagina's, 9 figuren (1978). Uitgave Zoogdierenwerkgroep Wielewaaljongeren, Jeugdbond voor Natuurstudie, Natuurbeleving en Natuurbehoud, Graataker 11, 2300 Turnhout, België. Verkrijgbaar voor f 7,- (verzending inbegrepen). Vermelden op de girokaart: 105 Bfr., P.C.R. 000-0319785-73 De Wielewaal, Graataker 11, 2300 Turnhout met vermelding 'braakballentabel' en naam en adres van besteller.

Voor abonnee's van 'Het Vogeljaar' is het mogelijk zich te abonneren op het tijdschrift van de Wielewaaljongeren. Het is verkrijgbaar op de zelfde wijze als hierboven is vermeld. Het abonnement kost f 17,- per jaar (januari-december), verzending inbegrepen.

Vogelafbeeldingen op postzegels

In het Vogeljaar 28(4) : 223 vermeldden wij een catalogus van postzegels met afbeeldingen. Vele tientallen lezers verzochten ons daarna waar deze catalogus is te verkrijgen. Dat kunnen wij nu de vele geïnteresseerden melden. Na een inleiding wordt eerst een lijst van vogelsoorten gegeven met daarachter vermeld in welke landen afbeeldingen van de soort op postzegels zijn afgebeeld. Hierop volgt een alfabetische lijst van landen met opgave welke vogelsoorten op postzegels van dat land zijn afgebeeld. Ofschoon deze uitgave van 1974 is biedt het voor beeldverzamelaars van postzegels met vogelafbeeldingen onnoemelijk veel informatie.

Williard F. Stanley, Beverly S. Ridgely & Gustavs E. Eglajs: Birds of the World on Stamps. 102 pag., 7 platen met afbeeldingen, handbook no. 82 van American Topical Association (1974). Uitg. American Topical Association, Inc., Jerome Husak, Executive Secretary, 3306 North 50th Street, Milwaukee, WI 53216, USA. Prijs f 18,-. Het boekje is verkrijgbaar door overmaking van f 21,- (inclusief f 3,- verzendkosten) op postgiro 1253414 tnv P.W. Meinhardt, postbus 11510, 2502 AM 's-Gravenhage (Bijlenburgh 5, 's-Gravenhage, 070-652227/655919), en vermelding op het strookje 'Birds on Stamps'.

In ons volgende nummer beginnen wij met een rubriek waarin wij alle nieuw verschenen postzegels met afbeeldingen zullen vermelden, zomogelijk met de namen van de afgebeelde vogelsoorten en de namen van de ontwerpers. Mocht hiervoor voldoende belangstelling blijken te zijn, dan zullen wij deze rubriek regelmatig vervolgen.

Het Naardermeer

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Vereniging tot Bescherming van Natuurmonumenten is het Verkade-album 'Het Naardermeer' van dr. Jac. P. Thijssse opnieuw uit-

gegeven. Het uit 1912 stammende album heeft behalve de tekst van Thijssse, die zo karakteristiek is ook 144 kleurenplaatjes en sfeervolle pentekeningen van het kunstenaarstrio L.W.R. Wenckebach, Jan van Oort en Jan Voerman jr. Interessant is de uitgebreide inleiding van dr. P. Zonderwijk. Hij gaat onder meer in op veranderingen die zich in de vogelwereld van dit meer hebben voltrokken. Er hebben zich in de loop dan ook erg veel veranderingen voorgedaan die niet ten voordele van dit natuurgebied zijn geweest.

Zijn deze verder te stoppen en wat voor mogelijkheden zijn er om de oude toestand weer wat terug te krijgen? Zouden sommige van de plassen die zo vol met modder zitten, dat er nauwelijks met een roeiboot door te komen is, eens weer geschikt zijn voor vissende Visdiefjes (die er vroeger ook broedden) of duik-eenden? Kachelt het reservaat niet steeds meer achteruit en idealiseren wij het niet een beetje op de dag van vandaag? Ook wat de flora betreft? Nu gaat het niet alleen om nostalgisch terugzien naar die oude goede tijd maar ook om te inventariseren en plannen te maken voor de toekomst. Daarom is er een reportage gemaakt van de geschiedenis van het Naardermeer sinds de verschijning van het album in 1912 en nu.

Het Naardermeer, gisteren, vandaag, morgen

Samen in een luxe cassette met het album van Thijssse is deze reportage verschenen van de hand van D.A.C. van den Hoorn, die er in geslaagd is de - soms woelige - historie van het meer te beschrijven. Ook gaat hij in op de huidige stand van natuurzaken en met name op die factoren die als milieudreigend worden gezien. De tekst wordt begeleid door prachtige fotowerk van Evert Boeve en tal van anderen, die met tekeningen, kaarten en foto's hun medewerking verleenden. De geschiedenis van de bestrijding en het inblikken van de Aalscholvers van het Naardermeer heb ik helaas niet meer terug kunnen vinden, alhoewel het een bijzonder frappant verhaal is waarvan nauwelijks meer gegevens zijn te achterhalen. De haat van de vissers tegenover de Aalscholvers heeft Dick van den Hoorn echter wel uit de vergetelheid kunnen opdiepen...

Twee boeken, die goed bij elkaar aansluiten en een prachtige indruk geven wat er zich rondom het Naardermeer heeft afgespeeld.

De cassette met beide boeken kost f 34,50 en is voor leden van 'Natuurmonumenten' verkrijgbaar voor f 29,50, uitsluitend bij bestelling op girorekening 9933 van 'Natuurmonumenten' te 's-Graveland.

Vogels in de Eempolders

Een nieuwe gefllustreerde uitgave van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is in beperkte oplage beschikbaar. Te bestellen door overmaking van f 12,50 (inclusief porto) op postgiro 526 636 tnv N.A. Klippel, Bussum.

Kosmos Vogelmonografieën

Uitgeverij Kosmos is met een populair-wetenschappelijke reeks vogelmonografieën van start gegaan. In elk deel schetsen Nederlandse en buitenlandse deskundigen op informatieve en plezierige wijze een portret van één vogelsoort. Daarbij komen alle aspecten van het leven van die vogelsoort aan de orde, zoals uiterlijk, gedrag, broedbiologie, voedsel, rui, trek, voorkomen in Europa en Nederland, verwante soorten en dergelijke. Een groot aantal voortreffelijke foto's en tekeningen vullen de tekst aan. Grafieken, tabellen en verspreidingskaartjes ontbreken evenmin. Deze vogelmonografieën geven de beginnende vogelwaarnemer, die iets meer van een vogelsoort wil weten dan alleen zijn naam, de kans zich in het gedrag en uiterlijk van zo'n soort te verdiepen, terwijl de 'gevoerde' ornitholoog geconfronteerd wordt met een onverwacht grote schat, zeker niet altijd algemeen bekende, gegevens.

De eerste drie verschenen delen zijn uit het Deens vertaalde en voor Nederland bewerkte boeken.

De Knobbelzwaan

Omdat Denemarken de grootste aantallen Knobbelzwanen van de totale Noordwest-europese populatie herbergt zijn in dat land deze vogels veel beter en uitgebreider onderzocht. De auteur van dit boek heeft baanbrekend werk verricht met het door hem opgezette halsbandonderzoek. Het boek is grotendeels gebaseerd op onderzoekingen in Denemarken, maar de vermelde feiten gelden grotendeels ook voor Nederland. Toch zijn er ook hele duidelijke verschillen waarop wordt gewezen. Bewerker van dit deel hoopt op grotere aandacht voor de Knobbelzwaan in de hoop dat dit tot een betere bescherming van deze nu nog vogelvrije soort zal leiden.

Pelle Andersen-Harild: De Knobbelzwaan. 95 pagina's, vele foto's en zwart/wit pentekeningen. Vertaling en bewerking van Wlm Ruitenbeek (1979). Uitg. Kosmos bv., Amsterdam. Prijs f 22,50.

De Blauwe Reiger

Met uitzondering van het eerste hoofdstuk en gedeelten van de hoofdstukken over voedsel, de visvangst en de paarvorming is de tekst door de bewerker ingrijpend en volledig vernieuwd, waarbij sommige ideeën van de oorspronkelijke auteur echter behouden bleven. Van de gelegenheid werd gebruik gemaakt om de tekst aan te vullen met de nieuwste bevindingen van het wetenschappelijk onderzoek en ook met de resultaten van het lopend blauwe reiger-onderzoek in ons land dat voor een belangrijk deel door de bewerker zelf ter hand is genomen.

Uitgangspunt is geweest de kennis, die wij tegenwoordig van de Blauwe Reiger bezitten, voor een breed publiek toegankelijk te maken. Hierbij is, waar mogelijk, ingegaan op theorieën met een algemene strekking. In de

laatste hoofdstukken is wat dieper op de stof ingegaan.

Tommy Dybbro: De Blauwe Reiger. 79 pagina's, vele foto's en zwart/wit pentekeningen. Vertaling en bewerking van Alfred Blok (1979). Uitg. Kosmos bv., Amsterdam. Prijs f 22,50.

De Zilvermeeuw

Het is bekend dat er meer over de Zilvermeeuw bekend wordt, schrijft de auteur. Onze moderne tijd heeft deze vogelsoort de mogelijkheid gegeven om ongebreideld in aantal toe te nemen. Daarom zijn ze bij velen niet erg geliefd en worden ze op vele plaatsen meedogenloos vervolgd. De explosieve aanwas in de jaren vijftig en zestig is het directe gevolg geweest van het beschikbaar komen van nieuwe en overvloedige voedselbronnen. Van nature zijn het opruimers en hebben het groeiende aantal visafval en vuilnis een doorslaggevende rol gespeeld. De mens is er dus de directe oorzaak van geweest. Velen beseffen niet altijd dat het meeuwenprobleem een gevolg is van onze maatschappij. Dit boek bespreekt de fascinerende gedragingen van de Zilvermeeuw en hoopt op wat meer sympathie voor deze zilverwitte piraat.

Kjeld Hansen: De Zilvermeeuw. 95 pagina's, vele foto's en zwart/wit pentekeningen. Vertaling en bewerking Rob Goldbach (1980). Uitg. Kosmos bv., Amsterdam. Prijs f 22,50.

Natuur zien-inzien-ontzien

Bij het zien van deze uitgave is het al meteen duidelijk waarom dit informatieve boek is uitgegeven als 'Boek van de Maand'. Het is een prachtig boek, waarin de verteller Bert Garthoff, wederom bewijst dat hij ook schrijvend ons weet te boeien. Hij beschrijft het wonder van de natuur in zijn vele facetten. Het begint bij het ontstaan van de aarde en eindigt bij het heden, waarin wij leven.

Natuurlijk, hoe kan het anders, is er in dit boek ook aandacht besteed aan de vogelwereld. Het hoe en waarom van het verenkleed wordt bijvoorbeeld uitvoerig beschreven. Bert Garthoff heeft in dit boek op de vraag 'Leven, wat is dat?' een uitgebreid antwoord gegeven. Het boek is magnifiek geïllustreerd met sublieme foto's van Jan van de Kam en uitstekende aquarellen van Bert Bouman en prachtige tekeningen van Bab Siljée. Al met al een erg fijn boek en zoals mijn zoon het zo treffend typeerde, dit boek is net zo boeiend als een wandeling door de natuur zelf.

Bert Garthoff: Natuur zien-inzien-ontzien. 176 bladzijden, vele foto's van Jan van de Kam, andere illustraties van Bert Bouman en Bab Siljée. Uitgeverij Ploegsma Amsterdam. Prijs f 32,50.

W.A.W.

Wildtauben

De ondertitel 'Exotische Ziervogel' wijst er direct op dat het hier in de tekst in de eerste plaats over kooivogels gaat. Het houden, verzorgen en het kweken van duiven wordt in dit boek uitgebreid besproken. Terwijl het grootste deel van het boek beschrijvingen van een groot aantal duivensoorten beslaat. Per soort wordt ook de Latijnse, Engelse en Franse

naam vermeld, waarna kenmerken, herkomst en levenswijze, gegevens over het houden en het kweken worden vermeld. Nu wij ons zo druk bezighouden met de Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten (Wet BUD) is dit zeker ook een boek dat door controleurs op deze wet is te raadplegen.

H.-S. Raethel; Wildtauben. Exotische Ziervögel. 212 pagina's, 38 kleurenfoto's, 2 tekeningen. Serie 'Exotische Ziervögel' (1980). Uitg. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. Prijs DM 38.—.

The Birds of The Gambia

Wederom verscheen in Denemarken een check-list van een Afrikaans land. Dit maal van Gambia. In het boek worden status en verspreiding van 489 soorten vermeld die in Gambia voorkomen. Van meer dan 385 van deze soorten bevat het boek verspreidingskaartjes gedurende het droge seizoen (november-april). Niet minder dan 37 belangrijke vogelgebieden worden er in beschreven, 19 daarvan zijn bovendien voorzien van gedetailleerde kaartjes. Als inleiding worden geografie, klimaat en topografie van het land besproken. Een groot aantal foto's van verschillende soorten werd door de schrijver genomen. Uiteraard beslaat de check-list (pagina 69-269) het grootste deel van de inhoud van het boek.

Jørn Vestergaard Jensen & Jens Kirkeby: The Birds of The Gambia. An annotated check-list and guide to localities in The Gambia. 284 pagina's, ruim 100 zwart/wit foto's, vele kaartjes en figuren (1980).

Het boek is verkrijgbaar bij Aros Nature Guides, Skolebakken 5-4, tv, DK-8000 Aarhus C., Denemarken. Prijs £ 11.80 of D.kr. 148.00, inclusief verzendkosten.

The birds of Tunesia

Omdat er, ondanks de verschillende werken over de vogels van Tunesië, nog geen boek over dit onderwerp was verschenen dat praktisch en ook gemakkelijk te gebruiken is door het grote aantal veldornithologen is het bijzonder verdienstelijk van de Deense ornithologen Peter Thomsen en Peder Jacobsen een boekje samen te stellen dat als gids voor de verschillende vogelgebieden in dit land gebruikt kan worden en dat bovendien van elke daar waargenomen vogelsoort in het kort wat over het voorkomen verteld en een handig kaartje per soort waar ze te vinden zijn. Na de inleiding worden in het kort wat gegevens verstrekt over geografie en klimaat van het land. Thomas Rönnertz maakte als illustratie wat zwart/wit tekeningetjes van soorten, die samen met de zwart/wit foto's van de verschillende landschappen. De gecompriëerde checklist bevat 350 vogelsoorten die er voorkomen. Van 130 vogelsoorten worden verspreidingskaartjes gegeven. De gegevens in het boek zijn gebaseerd op gegevens van 800 vogelwaarnemers uit alle delen van Europa. De veldgids voor het waarnemen van vogels beschrijft niet minder dan 40 gebieden waar naar vogels gekeken kan worden. Van elk gebied is tevens een kaartje opgenomen. Vijftien van deze gebieden zijn bovendien op kaartjes aangegeven, waarvan zeven in kleur. Verder wordt een introductie gegeven over de

Tunesische ornithologie en geografie en is het boek geïllustreerd met 10 foto's en 40 pentekeningen van Tunesische landschappen en vogels.

Het is jammer dat het boek niet ingaat op de wettelijke bescherming van bepaalde soorten en er ook niet verteld wordt welke soorten door vangst of jacht in het bijzonder te lijden hebben en op welke plaatsen.

Peter Thomsen & Peter Jacobsen: The birds of Tunisia. An annotated check-list and a field to bird watching., 176 pag., 10 foto's, 40 pentekeningen, 15 kaartjes (1979); Tekeningen van Thomas Rönnertz. Uitg. Nature-Travels I/S, Copenhagen. Peter Thomsen, P.O. Box 464, DK-8100 Aarhus C., Denemarken ontvangt graag aanvullende gegevens.

Handbuch der Papageienkunde

Als wij als vogelbeschermers en Controleurs Natuurbeschermingswet de invoer van exotische vogelsoorten willen beperken en bovendien ervoor willen zorgen dat de nieuwe wettelijke regels bij de handel van voliëre- en kooivogels goed nageleefd worden dan dienen wij ons terdege op de hoogte te stellen van de herkenning van de talloze soorten en hun levenswijze. Hiertoe is het raadplegen van boeken over kooivogels een eerste vereiste. Aanbeveling verdient daarom dit boek van de Zweedse Helmut Pinter die meer dan 200 papegaaensoorten aan ons voorstelt, van zeer algemene tot zeldzame toe. Hij beschrijft hun levens- en broedgewoonten, hun sociaal gedrag, anatomie, physiologie, voedsel en verzorging. Een bijzonder hoofdstuk behandelt de ziekten.

Helmut Pinter: Handbuch der Papageienkunde. 108 kleurenfoto's, 206 pag., 18 tekeningen, 4 zwart-wit foto's (1979). Uitg. Kosmos, Franckh'sche Verlagshandlung, Stuttgart. Prijs DM 42.—.

Vogelpracht

Vierentwintig groot formaat afbeeldingen kleurenillustraties van de vogeltekenaar Maurice Pledger beelden 28 vogelsoorten af, waarbij Michael Chinery een bijbehorende tekst heeft geschreven. De 25-jarige vogeltekenaar heeft typische vogelplaten gemaakt, die hier en daar wel wat doen denken aan Roland Green, soms wat zoetiger en romantischer met bloesems, bloemetjes en blaadjes. Hoe men de minst geslaagde plaat van twee Boomklevers ook nog op het omslag heeft kunnen plaatsen is voor mij onbegrijpelijk en zeker geen aanbeveling om het boek te kopen. Soms lijkt het er op dat de tekenaar opgezette vogels als voorbeeld heeft gebruikt. Nemen wij de artistieke vrijheden van de illustrator op de koop toe, dan is er toch ook nog de algemeen beschrijvende tekst van de afgebeelde soorten die weinig buiten de gebruikelijke gemeenschappen komt. Maar zo op het eerste gezicht voor de eenvoudige vogelliefhebber een aardig boek om cadeau te krijgen.

Michael Chinery: Vogelpracht. Met 24 kleurenillustraties van Maurice Pledger, 108 pagina's. Oorspronkelijke titel 'Garden Bird'. Nederlandse vertaling en bewerking Meindert en Riek de Jong. Uitg. Uitgeverij Helmond, Helmond. Prijs f 49,50

Valkerij in de Nederlanden, 1978

Wederom ligt voor ons het fraai uitgevoerde jaarboek van het Nederlandse Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen'. De inhoud bestaat deze keer uit de volgende artikelen:

'Ornithologisch Jaarverslag 1978-1979' (J.D. M. Staal), 'Gesprekken met tobbers' (G.A. van Nie), 'De Valkenier: een zonderling?' (J.P. Cramer), 'De haviksnesteling' (W.B. Bus), 'Twee merkwaardige slechtvalken' (G.A. van Nie), 'Sperwer en havik als efficiënte jagers' (Paul Opdam), 'Een kostbare erfenis uit de middeleeuwen' (W.K. Kraak), 'Over de snelheid van de Havik' (H.J. Slijper), 'Veertien jaar valkerij in Nederland' (J.D.M. Staal) en ten slotte 'Valkerij en roofvogelbescherming in de Verenigde Staten van Amerika' (W.A.C. v.d. Vlasakker). Het geheel is met fraaie foto's opgeluisterd en bestaat uit 56 pagina's.

'De valkerij in de Nederlanden 1978' uitgave van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen'. Prijs f 15,— (incl. porto) en te bestellen dmv. vooruitbetaling op postgiro 76430 tnv. de Penningmeester van het Nederlands Valkeniersverbond, Vinklaan 5, Riethoven.

Stootvogels en valkeniers

Een bijzonder interessant boekje voor de jeugd over de valkerij. Op eenvoudige wijze wordt uiteengezet wat de schoenen en de bellen zijn, wat de hoge en de lage vlucht is, wat een huif en een loer is. Kortom het geeft het prachtig beeld van de oeroude veldsport: De Valkerij: Zelfs kan dit kleine boekje volwassenen enige basis-informatie verschaffen. Verstandig is dat de schrijver zich buiten de controversen heeft gehouden van het pro en contra valkenjacht. Een aantal passende pentekeningetjes van Veronica van Vliet illustreren het jeugdboekje.

Maarten de Jongh: Stootvogels en valkeniers. 48 pag., 14 tekeningen van Veronica van Vliet (z.j.). Jeugd SISO 639. 1 / 598.8. Uitg. W. Versluys Uitgeversmaatschappij BV, Amsterdam. Prijs f 7,80.

Versluys Basisinformatie voor de jeugd, reeks 2B onder redactie van Aad Bossers en Ida Haamke. De volledige reeks 2B bestaat uit 10 deeltjes. De serie-prijs f 68,50.

Tragopan

Dit is de eerste monografie over de Tragopanen (ook wel Saterhoenders genoemd) ter wereld. Sedert 1897, na het verschijnen van de 'Monograph of the Cranes' door F.E. Blaauw is geen monografie over zogenaamde siervogels in Nederland uitgegeven. Tragopanen, waarvan tot nu toe vijf soorten bekend zijn met ten minste één ondersoort, leven in bergstreken tussen 1000-4300 meter hoogte in Midden-Azië, waar ze zich in de donkere, soms vochtige, bossen en bergellingen ophouden. Enkele soorten schijnen bijzonder zeldzaam geworden te zijn en verdienen dan ook grote aandacht teneinde hen voor eventueel uitsterven te behoeden. Trouwens drie soorten vallen onder de Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten. Dat betekent dat het nu verboden is levende dieren van deze soorten onder zich te hebben (te houden), te koop aan te bieden, te verkopen

of te leveren. Bijzondere nadruk is in deze monografie gelegd op het verzorgen en fokken van deze kleurrijke natuurwonderen, die als siervogel al langer dan een eeuw in Europa wordt gehouden en de Temminck's Trapogaan in China sedert onheugelijke tijden zelfs als kooivogel. De tekst is behalve in het Nederlands, ook in het Engels, Frans en Duits. Voor bibliografen een bijzonder boek omdat de auteur, die reeds 42 boeken en boekjes schreef, de publicatie blijkbaar zo belangrijk vond dat hij de moeite en kosten er voor heeft genomen om het zelf uit te geven.

R.R.P. van der Mark: Tragopan. Satyr-Temminck-Blyth-Hastings-Cabot. 101 pag., 25 kleurenplaten, 4 zwart-wit foto's (1979). Vierdelig. Uitg. R.R.P. van der Mark, Woerden. Verkrijgbaar door storting van f 59,— (incl. portokosten) op giro 1044 tnv. R.R.P. van der Mark, Woerden, Van Helvoortlaan 31.

Eendenkooien

Eendenkooien zijn oases van rust en derhalve niet alleen geschikt voor het aanlokken en vangen van allerlei soorten eenden, maar ook geschikt als broedgebied voor allerlei zangvogels, uilen, holenduiven en zelfs Aalscholvers. In veel eendenkooien wordt het oude kooikersberoep niet meer uitgeoefend zoals dat vroeger gebeurde, namelijk voor het doden van eenden ten behoeve van de poelier. Over eendenkooien en al dat daarmee samenhangt schreef Sietzo Dijkhuizen een boekje. Op het ogenblik zijn er nog 118 eendenkooien, waarvan 63 in het bezit van particulieren zijn. Bij elkaar worden er nog zo'n 40 à 50.000 eenden per jaar gevangen. Van dit aantal schijnt thans nog een deel geringd weer losgelaten te worden. Het aantal kooikers dat een hele dagtaak aan het kooien heeft zullen er nu niet meer dan 5 of 6 zijn. Nieuwe eendenkooien mogen er niet meer bijkomen en de handel in levende eenden is verboden. Vogelbeschermers blijven echter van mening dat het vangen en doden van allerlei soorten eenden niet ten behoeve van de bescherming van andere vogelsoorten moet gaan. Het boekje behandelt uitgebreid, maar heel eenvoudig, de vangmethode en alles dat daarmee samenhangt, zoals het hondje, de geschiedenis, de waarden, het ringonderzoek, de vereniging en dergelijke.

Jammer dat de onderschriften van de foto's vaak geen gegevens vermelden over de plaats of de personen die afgebeeld worden. Een kaartje van Nederland met de nog aanwezige eendenkooien (Zie ook 'De Nederlandse Jager' 86 (1):11.) evenals een kaartje van teruggemeldingen van een bepaalde geringde eendenssoort uit één kooi zou ik hier op zijn plaats gevonden hebben. Voor de vogelman is het misschien hier of daar iets te oppervlakkig gehouden, maar desalniettemin een boekje dat een goede kijk geeft op eendenkooien.

Sietzo Dijkhuizen: Eendenkooien. Met 33 zwart/wit foto's van Jan van der Kam, 59 pagina's (1980). Voorwoord van O.W.A. van Verschuier, voorzitter van de Nederlandse Kooikersvereniging. Uitg. Terra, Zutphen. Prijs f 16,—.

First Aid and Care of Wild Birds

Niet minder dan zestien vakmensen hebben in een boek over de verzorging van zieke en gewonde vogels hun kennis bijeengebracht. In de eerste plaats wordt er in enkele hoofdstukken algemene kennis aan de lezer bijgebracht en ook de consequenties van de wettelijke voorschriften komen daarbij om de hoek kijken. Dan volgen hoofdstukken over het diagnose stellen, het voeden van vogels, letsels en wonden, infecties, parasieten (met duidelijke pentekeningetjes), vergiftigingen, de stookolieslachtoffers, verdovingen en stervensbegeleiding.

Bovendien worden enkele grote groepen nog eens extra in een hoofdstuk behandeld, zoals de stootvogels, de kraaiachtigen en de watervogels. Ook aan de behuizing van zieke vogels en aan de kweek van stootvogels wordt aandacht besteed. Een aanhangsel en een interessante literatuurlijst geven vele aanvullende bijzonderheden. In het totaal zijn het twintig hoofdstukken die vele vogels verlichting kunnen geven en hulp bij de ziekten, die ze niet zelden hebben opgelopen ten gevolge van activiteiten van de mens.

De overvloed van informatie wordt hierbij degelijk en zonder enige sentimentaliteit gegeven voor iedereen die betrokken is bij de bescherming van de vogels.

Edited by J.E. Cooper & J.T. Eley: *First Aid and Care of Wild Birds*. 288 pag., 46 figuren en 23 zwart/wit foto's (1979). Uitg. David & Charles, Newton Abbot, London/North Pomfret (Vt). Prijs f 49,50.

Bij 'Natuur en Boek', Elandstraat 58, Den Haag, 070-646277 is dit boek uit voorraad leverbaar.

Die Meeresvögel der Welt

De 'Zeevogelgids' van Gerald Tuck en Hermann Heinzel is ook in de Duitse taal vertaald en bewerkt en wel door Elisabeth en dr. Friedrich Goethe. Wat betreft sommige vogelvormen en soorten als het om geografische rassen gaat hebben de bewerkers ook meningen van andere auteurs naar voren gebracht.

Hetzelfde geldt voor de Latijnse namen en men heeft, ook wat betreft het gebruik van de Duitse namen, vaak H.E. Wolters (*Die Vögel der Erde*, 1e deel) gevolgd. Omdat de zeevogelnamen vaak door zeelieden in de Engelse taal worden gebruikt, zijn in deze gids ook steeds de Engelse namen van de soorten vermeld. Maar de Duitse grondigheid ging toch niet zó ver dat er ook een index van de Engelse namen werd opgenomen. Het hoofdstuk over de zeevogels van Groot-Brittannië werd door een hoofdstuk 'Seevögel und deutschen Küstengewässern' vervangen. Het is verdeeld in broedvogels en een kort stukje over 'Seevogelschutzgebiete und andere Beobachtungsmöglichkeiten'. Voor specialisten is het zeker de moeite waard deze gids naast de Engelstalige en Nederlandstalige uitgave te gebruiken.

Gerald Tuck & Hermann Heinzel: *Die Meeresvögel der Welt*. 940 afbeeldingen, waarvan 780 in kleur en 287 verbindingskaartjes, 334 pag. (1980). Vertaling en bewerking door Elisabeth & dr. Friedrich Goethe. Uitg. Verlag Paul Parey, Hamburg/Berlijn. Prijs DM 48,—.

Die Teichralle

Het zwaartepunt van dit werk over het Waterhoen ligt bij de voortplantingsbiologie van in het wild levende dieren. Vooral heeft de auteur het gedrag van de Waterhoen bestudeerd tijdens de balts, bij de verzorging van het broedsel, het voedselzoeken en andere bewegingsactiviteiten. Zo'n twintig jaar maakte hij een studie van de Waterhoen, werkte de beschikbare literatuur over deze soort uit en trachtte op elke vraag zomogelijk een antwoord te vinden. Nog ontbrekende gegevens werden genoteerd, tot heden overgenomen foutieve opgaven werden gecorrigeerd en nieuwe uitslagen van onderzoeken werden toegevoegd. Hierdoor kwam een interessant werk over een, bij ons gemakkelijk waar te nemen, vogelsoort tot stand. Door het flexibele voortplantings- en foerageergedrag kan het Waterhoen zich bij talloze milieuvorwaarden voortreffelijk aanpassen. In een natuurlijke omgeving leven ze zeer verborgen gedurende het grootste deel van het jaar. Daarentegen zijn de vogels in een kunstmatig ontstaan parklandschap vaak zeer vertrouwelijk. Wij treffen hen vrijwel overal aan, waar water beschikbaar is. De verste afstand tussen ringplaats en winterkwartier is door een in Nederland geringd Waterhoen afgelegd (circa 2800 km), die van het Zwarte Meer (O.) naar Tamri in Marokko vloog.

Deze omvangrijke monografie zal door velen met enthousiasme worden begroet.

Helmut Engler: *Die Teichralle*. 228 pag., 103 afbeeldingen, 2 kleurentafels (1980). Die Neue Brehm-Bücherei 536. Uitg. A. Ziemsen Verlag, Wittenberg Lutherstadt. Prijs DM 23,10.

Natuurwerkboek

Met financiële steun van Postgiro en Rijkspostspaarbank werd in een oplage van 100.000 ex. een Natuurwerkboek voor leerlingen uit de hoogste klassen van het basisonderwijs gratis ter beschikking gesteld. Dit 100 bladzijden tellende en rijk geïllustreerde 'doe-boek' bevat tal van in de praktijk getoetste ideeën en opdrachten voor het ontdekkend leren en lerend ontdekken van de vele relaties die er bestaan tussen de mens en zijn natuurlijke omgeving. Drie auteurs, die ieder dagelijks werkzaam zijn op het gebied van de praktische natuur- en milieu-educatie, schreven een boek dat zich in eerste instantie richt op het kind in zijn individuele belevingswereld. Zelf doen, zelf ontdekken, thuis, in de straat, in de buurt, dan wel samen met anderen op school of op werkweek, is de leidraad die de samenstellers voor ogen hadden.

Gertjan Blankena, Bert Schut, R. Struyk (z.j.): *Natuurwerkboek*. 90 pag. & 4 naamzoeklijsten, tekeningen Henk Wester en de stichting. Eindredactie: J.A. van Kruijssen. Uitg. Stichting School in Bos en Landschap.

De verspreiding geschiedt via de scholen, die ook een bestelkaart ontvangen waarmee zij het voor hun 6e klas benodigde aantal boeken bij de Stichting School in Bos en Landschap, p/a Vereniging KNHM, Lovinklaan 1, 6821 HX Arnhem, 085-778 559, kunnen bestellen.